


**Lausunto**

9.11.2020

VN/13888/2020

VN/13888/2020-VM-49

Ympäristöministeriö

**Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esitysluonnoksesta rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta**

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoa otsikossa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Ehdotuksella säädettäisiin uusi laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta.

Tällä hetkellä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvauksia myönnetään ympäristöministeriön päätöksen nojalla. Ehdotettavalla lailla sääntely vastaisi perustuslain vaatimuksia, minkä lisäksi voimassaolevan sääntelyn sisältöä täsmennettäisiin.

Toistaiseksi valtion talousarviosta on voitu myöntää korvausta (eli avustusta) niissä tapauksissa, joissa rauhoitetut lajit ovat aiheuttaneet esim. viljelysvahinkoja. Jatkossa tämän lisäksi olisi mahdollista myöntää harkinnanvaraista avustusta myös vahinkojen ennaltaehkäisyyn. Myös maakotkan aiheuttamien vahinkojen korvaaminen tuotaisiin saman lainsäädännön piiriin.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

*Yleiset säännökset*

Valtionavustushankkeessa on tuotettu valtionavustussanasto, jota suositellaan käytettäväksi myös valtionavustuksia koskevassa lainvalmistelussa. Valtiovarainministeriö pitäisi tarpeellisena täsmentää sitä, tarkoitetaanko tämän lain 4 §:n avustuksella valtionavustuslain mukaista yleisavustusta vai erityisavustusta. Mikäli kyseessä on valtionavustuslain mukainen valtionavustus, voisi hyödyntää suoraan myös valtionavustuslain mukaisia menettelyjä. Valtionavustussanastoon peilaten nousee esiin, ovatko määritelmät avustuksesta, korvauksesta ja tuesta riittävän selkeitä. Valtionavustussanaston mukaan valtionavustus on tuki, eikä sanasto käytä avustuksesta käsitettä etuus.

*2 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät*

Esityksellä säädettäisiin kunnalle uudesta lakisääteisestä tehtävästä, kun kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtävänä olisi todentaa tapahtunut viljelys- tai eläinvahinko. Vaikka kyse on osin vakiintuneesta käytännöstä, valtiovarainministeriö yhtyy käsitykseen siitä, että kyseessä olisi uusi lakisääteinen tehtävä, jolloin sitä koskevat kustannukset tulee rahoitusperiaatteen mukaisesti kompensoida. Tämä hoidettaisiin esitysluonnoksen mukaan käytännössä siten, että kunta voisi periä maksun viranomaistehtävistään, ja maksu olisi avustuskelppoinen. Kunnan mahdollisuudesta periä maksu säädettäisiin 21 §:ssä. Valtiovarainministeriö katsoo, että kunnan tehtävästä perittävän maksun perusteet on esitetty selkeästi. Kunnat voivat tämän säädöksen perusteella periä tehtävästään maksun, kunhan kunta on hyväksynyt asian taksassaan.

Koska esityksellä olisi vaikutuksia kuntien tehtäviin, se tulee vielä käsitellä kuntatalouden ja hallinnon neuvottelukunnassa.

**Postiosoite**  
**Postadress**  
**Postal Address**  
 Valtiovarainministeriö

**Käyntiosoite**  
**Besöksadress**  
**Office**

**Puhelin**  
**Telefon**  
**Telephone**

**Faksi**  
**Fax**  
**Fax**

**s-posti, internet**  
**e-post, internet**  
**e-mail, internet**

PL 28  
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A  
 Helsinki

0295 16001  
 +358 295 16001

valtiovarainministerio@vm.fi

### *3 luku Avustus vahinkojen ennaltaehkäisemiseen*

Esitysluonnoksen mukaan jatkossa voitaisiin myöntää erillinen avustus ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Valtiovarainministeriö pitää tätä sinänsä kannatettavana. Valtiovarainministeriön käsitys on, että avustus maksettaisiin samoista määrärahoista kuin nykyisin korvaukset, koska ennaltaehkäisevien toimien on tarkoitus myös vähentää tarvetta korvauksille. Esitysluonnoksen 12 ja 13 § näyttäisivät kuitenkin olevan osin päällekkäisiä, joten niiden välistä suhdetta olisi vielä tarpeen tarkentaa. Avustuksen määrää koskevien linjausten olisi hyvä olla kokonaisuudessaan samassa 13 §:ssä. Esitysluonnoksen mukaan ennaltaehkäisten toimenpiteiden avustus voisi olla jopa 100 % hyväksytyistä kustannuksista. Valtiovarainministeriö ei pidä tätä kustannustehokkaana lähestymistapana. Valtiovarainministeriö katsoo, että ennaltaehkäiseviin toimiin tulisi aina sisältyä jonkinasteinen omavastuu, mikä takaa sen, että toimissa keskitytään vaikuttavimpiin keinoihin. Valtiovarainministeriö pitäisi tarkoituksenmukaisena, että avustuksen enimmäismäärästä säädettäisiin asetuksessa, eikä hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tarvitsisi ottaa siihen vielä kantaa.

Esityksen 11 §:ssä voisi täsmentää, mitä tarkoitetaan yhteisöllä: ovatko esim. säätiöt rajattu avustuksen saajien ulkopuolelle.

### *4 luku Korvaukset aiheutuneista vahingoista*

Esitysluonnoksen mukaiset avustukset ja korvaukset maksettaisiin jatkossakin talousarvion enimmäismäärien puitteissa. Valtiovarainministeriö pitää nykyistä budjetoitikäytäntöä toimivana: määrärahat on tähän asti kohdennettu momentin 35.10.63 puitteissa, mikä mahdollistaa kohtuullisen joustavuuden momentin määrärahojen mitoituksessa.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kyseessä on joka tapauksessa varsin pienehkö avustusmäärä, joka jakaantuu laajalti pieniin yksittäisiin avustuksiin. Lakia säädettäessä ja järjestelmää valmisteltaessa on tarpeen pyrkiä siihen, että hallinnollinen taakka jäisi kohtuulliseksi. Tästä näkökulmasta valtiovarainministeriö pitää perusteltuna mm. ehdotuksessa säädettävää minimikorvausta. Valtiovarainministeriö pitää myös ilmeisenä, ettei korvausta voida sitoutua maksamaan täysimääräisenä, sillä kyse ei olisi subjektiivisesta oikeudesta, vaan kyseessä olisi talousarvion puitteissa rahoitettava harkinnanvarainen avustus. Tämä todetaan myös esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Esitysluonnoksen tavoin valtiovarainministeriö katsoo, että korvauksella voidaan korvata vain välittömiä vahinkoja välillisten sijaan.

Taloudellisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä perusteluissa arvioidaan, että ”Vaikutuksia julkiseen talouteen ei ole lähtökohtaisesti mahdollista ennakoita, mutta ilmastonmuutoksen vaikutuksesta vahinkojen on arvioitu lisääntyvän nykyisestä”. Valtiovarainministeriö olettaa tällä tarkoitettavan sitä, että ilmastonmuutoksen myötä vahinkojen määrä lisääntyisi. Valtiovarainministeriön käsitys kuitenkin on, että käsittelyssä olevan esitysluonnoksen myötä ei olisi merkittäviä välittömiä vaikutuksia julkiseen talouteen, koska esityksessä mainitut avustukset ja korvaukset myönnettäisiin valtion talousarvion enimmäismäärien puitteissa, ja kyse olisi joka tapauksessa harkinnanvaraisesta tuesta. Tältä osin taloudellisia vaikutuksia voisi vielä täsmentää siten, että todetaan, että em. linjaus koskee sekä avustuksia että korvauksia. Yksityiskohtaisissa perusteluissa tulee hyvin esiin se, että sekä avustuksia että korvauksia rahoitettaisiin valtion talousarvion enimmäismäärien rajoissa. Sen voisi kuitenkin vielä täsmentää selkeämmin taloudellisten vaikutusten arviointiin.

Koska talousarvion momentin päätösosaa täydennettäisiin esityksen myötä, tulisi esityksestä ns. budjettilaki, ja se tulisi antaa vuoden 2022 talousarvioesityksen antamisen yhteydessä. Koska lain ehdotetaan tulevan voimaan vuoden 2022 alussa, se ei kuitenkaan olisi vuoden 2021 lisätalousarvioesitykseen liittyvä lisäbudjettilaki.

Rakennusvahinkojen korvausperusteista säädettäisiin 19 §:ssä. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan rakennusvahinkoja voitaisiin korvata enintään rakennuksen saattamiseksi sellaiseen kuntoon kuin se oli ennen vahingon sattumista. Valtiovarainministeriölle on epäselvää, pystytäänkö todentamaan se, että vahinko on aiheutunut nimenomaan rauhoitetun lajin toiminnasta.

### *6 luku Hakemiseen ja myöntämiseen liittyvät menettelyt*

Luvussa säädetään avustukseen liittyvistä menettelyistä. Jos kyse on valtionavustuksesta, olisi ehkä tarpeen säätää myös valtionavustuslain soveltamisesta. Hallinnon yleislait tulevat automaattisesti sovellettavaksi, kun kyse on julkisesta hallintotehtävästä. Valtiovarainministeriö ehdottaa harkittavaksi, tulisiko 34 §:n mukaiseen päätökseen sisällyttää myös avustuksen saajat sekä tiedot avustuksen käyttötarkoituksesta.

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Sami Yläoutinen

Budjettineuvos

Armi Liinamaa

Liitteet Napsauta tähän hiirellä ja kirjoita liitteiden nimet kukin omalle rivilleen. Rivinvaihto enterillä.

Jakelu YM Ympäristöministeriö

Tiedoksi